

Posudek vedoucího bakalářské práce

posuzovaný text: Ondřej Štoncner 2024: *Rudné dolování na Nejdecku v předindustriálním období*. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Ústav pro archeologii (72 s. + výzkumná data uložena v repozitáři ZENODO).

vedoucí práce: Mgr. Jan Hasil, Ph.D., Archeologický ústav AV ČR, Praha, v.v.i. – Lehrstuhl für Archäologie des Mittelalters und der Neuzeit, Otto-Friedrich-Universität Bamberg

I. Charakteristika bakalářské práce

Ondřej Štoncner si vytkl za cíl vstoupit do mnoho generací trvající diskuse o proměnách předindustriální montánní krajiny v regionu Nejdecka, a to prostřednictvím již desítky let známého, ale badatelsky doposud nevytěženého pramene, jíž je tzv. Nová nejdecká horní kniha (NNHK). Vznik jejího paleografického přepisu a zpřístupnění textu představovalo po dlouhou dobu *desiderát* regionalistů, montanistů i diplomatiků a správních historiků, a v posledních letech též archeologů, neboť Krušné hory jsou v posledních dvou dekádách předmětem velmi intenzivního zájmu českých i německých montánních archeologů. O tom, do jak dynamicky se vyvíjející problematiky vstoupil, se mohl O. Štoncner sám přesvědčit, když prezentoval svůj výzkumný záměr a průběžné výsledky v rámci koordinačního setkání mezinárodního projektu ArcheoTin. Zdařilá prezentace O. Štoncnera zde vzbudila značnou pozornost, neboť přítomní čeští a němečtí specialisté zaslouženě oceňovali vedle závažnosti (a nakonec též smělosti) výzkumného záměru zejména vlastní rozvíjenou metodiku, neboť srovnatelné uchopení horní knihy doposud v české ani německé odborné literatuře není zastoupeno.

V průběhu tvorby své bakalářské práce O. Štoncner aktivně konzultoval nejen s vedoucím práce a konzultantem, ale budoval si širokou síť kontaktů zahrnující diplomatiky, montanisty, lingvisty i historiky. Rozšiřoval své kompetence v paleografii, tvorbě relačních databází a využití GIS, a v několika klíčových momentech poznávacího procesu projevil zralou schopnost zobecnění či naopak volby vzorku tak, aby mohl svůj bakalářský úkol v rozumném čase a rozsahu dokončit. Přesto – anebo spíše právě proto – nelze na předložený spis nahlížet jako na skončenou úlohu. V každém případě se však jedná o doklad autorovy schopnosti systematicky pracovat, promýšlet konsekventní poznávací kroky a rozvíjet své znalosti a kompetence přes hranice historických disciplín. Co do dosažených výsledků můžeme stávající stav charakterizovat jako *proof of concept* archeologického (historickogeografického), strukturalistického uchopení raně novověkého diplomatického pramene, který bude nyní možno diskutovat v rámci plánovaných konferenčních vystoupení a dále rozvíjet v zamýšlené diplomové práci.

II. Způsob vypracování studie, obsahové připomínky

Bakalářská práce O. Štoncnera se otevírá úvodní kapitolou, která proklamuje mezioborovost studované problematiky a seznamuje čtenáře s klíčovým pramenným východiskem, tedy s NNHK (s. 8–9). Druhá kapitola (s. 10–15) je charakterizována jako teoretická východiska báňkohistorické studie v jejím teoretickém vymezení, současného stavu montánní archeologie

v ČR a specificky v Krušných horách, na což navazuje stručný exkurz věnovaný mezinárodním projektům ArcheoMontan a ArcheoTin. Přísně vzato, stať je spíše než přehledem teoretických manifestů panoptikem značně heterogenních konceptů, které se v posledních dekádách v rámci českého montanistického bádání objevily. Počínaje třetí kapitolou (s. 15–22) zaměřuje se O. Štoncner na svůj mikroregion a představuje jej z hlediska geografického vymezení, přírodních podmínek a sídelní topografie, geomorfologie a geologie, jejíž charakteristiku rozvíjí ve stati věnované ložiskovým a rudným poměrům, dále věnuje pozornost klimatickým a vegetačním poměrům, terénním montánním reliktvům a historickým mapovým dílům. Jedná se přirozeně o kompilát pestrého spektra literatury a informačních zdrojů, který O. Štoncner ovšem dovedl do vyvážené a přehledné podoby. Historické souvislosti vývoje mikroregionu prezentuje O. Štoncner v samostatné 4. kapitole (s. 22–25) a nezbytné globální souvislosti související s konjunkturou a recesemi rudného hornictví v raném novověku přibližuje v opět samostatné 5. kapitole (s. 25–26). Tím se uzavírá první, úvodní část bakalářské práce.

V druhé části své studie se O. Štoncner analyticky zaměřuje na svůj primární pramen. V šesté kapitole (s. 26–36) charakterizuje NNHK z hlediska její úlohy v kancelářském provozu nejdeckého horního úřadu, díky čemuž je následně schopen posoudit její výpovědní kompetence. Jako archeolog však věnuje pozornost NNHK i jako artefaktu a zabývá se například určením provenience použitého papíru na základě filigránů.

Sedmá kapitola je v textu bakalářské práce rozsahem zdánlivě marginální (s. 36–37) a zahrnuje pouhé tři odstavce, jedná se však o ediční poznámku k transliteraci nejstarší části NNHK se záznamy z let 1556–1581, které obnášejí celkem 1256 jednotlivých zápisů a mladších vpisků. Samotná transliterace, východisko budoucí pramenné edice, není součástí vlastní bakalářské práce, neboť se jedná o 251 stranu přepisů, jejichž podoba dosud není zcela připravená k adekvátní odborné publikaci a jde tedy stále o *work in progress*. Aktuální verze přepisu je proto zpřístupněna v otevřeném textovém formátu (MS Word) v digitálním repozitáři ZENODO jako otevřená datová sada, jež bude v budoucnu dále verzována a která je citována prostřednictvím unikátního a persistentního DOI.

Stejným způsobem je koncipována osmá kapitola (s. 37–39), která popisuje základní charakteristiky relační databáze v prostředí MS Access, do níž byly v principu velice uniformní záznamy NNHK po skončení transliterace převedeny. I tato databáze je publikována prostřednictvím repozitáře ZENODO, čímž práce v rovině zpřístupnění výzkumných dat vyhovuje nárokům na principy tzv. otevřené vědy, které jsou kladeny například na špičkové výzkumné projekty typu Horizon Europe či OP JAK.

Třetí část práce je možné charakterizovat jako demonstraci potenciálu získaných výzkumných dat. V deváté kapitole (s. 39–56) testuje O. Štoncner možnosti interpretace číselných řad odvozených z vytvořené databáze a všímá si vztahu počtu transakcí (pronájmů) a rozsahu pronajatých důlních měř. Na základě klasifikace této číselné řady metodou přirozených zlomů si vybírá dvanáct nejdůležitějších ložisek, která vykazují nejvyšší počty záznamů o pronájmech, a tvoří dílčí číselné řady, které odrážejí intenzitu aktivity na těchto jednotlivých ložiscích v čase. Lze jen litovat, že součástí kapitoly není multiplot, který by vývoj na těchto páteřních těžebních lokalitách ukazoval synchronně nad jedinou časovou osou. Tato sledovaná kutišť stojí v centru zájmu též v navazující desáté lokalitě, která se zabývá identifikací pozůstatků předindustriální montánní činnosti v datech DEM vzniklého v rámci 5. generace leteckého laserového skenování území ČR. Pozorování O. Štoncnera je stěžejí možno charakterizovat jako historická fakta, spíše jako soubor dobře podložených hypotéz, což se shoduje i s pozicí autora

deklarovanou v závěru práce (s. 64). Přesto však na tomto místě musím vyzdvihnout schopnost O. Štoncnera využívat GIS nejen pro tvorbu originálních kartogramů a map, ale především jako analytického nástroje.

III. Podněty pro rozpravu

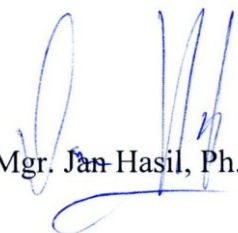
V rámci obhajoby navrhuji otevřít následující diskusní okruhy:

- 1) Jakým způsobem zapadá předložená práce do kontextu probíhajících výzkumných aktivit a projektů se vztahem ke Krušným horám?
- 2) Odráží NNHK (buť nepřímou či okrajově) nějaké další, zejména hospodářské aktivity v raně novověké krajině Nejdecka?
- 3) Jakými poznávacími postupy by bylo možno – například v rámci navazující diplomové práce – prohloubit vztah dat obsažených v NNHK s archeologickým a kartografickým, případně dalším svědectvím o předindustriální krajině Nejdecka?

IV. Doporučení k obhajobě a návrh klasifikace

Bakalářská práce O. Štoncnera jednoznačně prokazuje schopnost autora dosahovat originálních vědeckých výsledků, a to cestou mezioborového výzkumu náročného na široké spektrum kompetencí, pro který dosud neexistuje metodická předloha, jíž by autor mohl buď pouze sledovat, či jen v dílčích aspektech rozvíjet. Za cennou pokládám skutečnost, že práce v současné podobě představuje východisko pro další rozvoj tématu a spolupráci s paralelními projekty realizovanými např. na UJEP či HiÚ. Věcné a formální nároky kladené na bakalářské práce O. Štoncner tedy dalece přesáhl. S respektem proto posuzovaný spis **doporučuji k obhajobě** a požaduji hodnotit stupněm **výborně**.

v Praze dne 1. září 2024

Mgr. Jan Hasil, Ph.D.